

TAKA OKAZJA ZDARZA SIĘ RAZ NA STO LAT

WIELKOPOLSKA WIKTORIA 1918-2019

Trzeba było czekać aż do 100. rocznicy wybuchu Powstania Wielkopolskiego, aby o tym zwycięskim zrywie dowiedziała się cała Polska. Hołd bohaterskim powstańcom podczas jubileuszowych uroczystości organizowanych w Poznaniu 27 grudnia oddali Prezydent RP Andrzej Duda i Premier polskiego rządu Mateusz Morawiecki. Po raz pierwszy cała Polska usłyszała głośno i wyraźnie, że Powstanie nie było lokalnym wydarzeniem, ale jego sukces przesądził o kształcie granic Odrodzonej Rzeczypospolitej i zwycięstwie w wojnie polsko-bolszewickiej w 1920 roku. I tak jak sto lat temu niemal każda wielkopolska rodzina zaangażowana była w pomoc powstańcom i walkę o niepodległość, tak w 2018 roku chyba wszyscy mieszkańcy regionu wzięli aktywny udział w niezliczonych uroczystościach, piknikach i inicjatywach organizowanych na stulecie Niepodległej.

Jeszcze to do nas chyba w pełni nie dociera. Za nami absolutnie wyjątkowy rok. Dwa stulecia, dwie niezwykle ważne rocznice, konstytuujące naszą odrodzoną państwowość, tożsamość i tak upragnioną, odebraną 123 lata wcześniej, niepodległość. Trudno, zwłaszcza tu, w Wielkopolsce, nie zestawić ich ze świętowanymi trzy lata temu obchodami 1050-rocznicy chrztu Polski. Chrześcijańska kolebka państwa polskiego, wierna przez stulecia i trudny czas zaborów Bogu, mając oparcie w Kościele, kiedy wybiła godzina, zdołała przepędzić znielowidzonego pruskiego cie-

miężcę. Wielopokoleniowa praca organizacyjna, nasz patriotyzm, odwaga, wyjątkowa gospodarność i niespotykane gdzie indziej zdolności organizacyjne wydały obfity plon w postaci zwycięstwa. Pięknie pisał o tym przed laty wybitny poznański historyk Lech Trzeciakowski, nazywając zakończone sukcesem Powstanie – Wielkopolską Wiktoria. Przypomnieliśmy sobie o tym wszystkim podczas wyjątkowego czasu, jaki może zdarzyć się raz na sto lat. Braliśmy udział w jubileuszowych koncertach, rekonstrukcjach historycznych, konferencjach, wystawach, odsłonięciach pomników, pokazach fajerwerków, koncertach i uroczystościach państwowych. Obchody te miały charakter kroczący. Pierwsze rozpoczęły się już w marcu 2018 roku, zorganizowały je praktycznie wszystkie samorządy, przez których teren przeszło Powstanie Wielkopolskie.

Już 2 maja, w Dniu Flagi, przed Wielkopolskim Urzędem Wojewódzkim pojawiło się ponad sto kabrioletów w brawach narodowych, których widowiskowa parada przez centrum miasta rozpoczęła oficjalnie jubileuszowe świętowanie. Wojewoda Zbigniew Hoffmann od początku zachęcał, abyśmy świętowali wspólnie, byśmy podejmując niesztampowe inicjatywy oddali hołd ojcom Niepodległości i powstańcom. Takie przesłanie umieszczono na okazałym banerze, który już w maju zawisł na gmachu Urzędu Wojewódzkiego. Zaraz potem, na jednej z kamienic przy ulicy Dąbrowskiego powstał pierwszy z serii murali po-

stańczych, autorstwa prof. Arkadiusza Marcinkowskiego, stworzonych dzięki współpracy ze spółką Enea. Młodzież z wielu szkół mogła dobrze przygotować się do świętowania stulecia niepodległości biorąc udział w prowadzonych w ciekawych miejscach i przez ciekawych ludzi Lekcjach Historii z Wojewodą.

Na rynku wydawniczym obrodziło ciekawymi książkami, encyklopediami i monografiami. Wielkopolski Urząd Wojewódzki razem z IPN-em przygotowali okazały album pt. „Tobie Polsko. Na śmierć i na życie”, dokumentujący i opisujący szczegółowo mogiły powstańców wielkopolskich poległych i zmarłych w latach 1918-1920.

Z inicjatywy poznańskiego oddziału Instytutu Pamięci Narodowej, przy współpracy z wieloma instytucjami nauki i kultury, stworzono portal edukacyjny poświęcony Powstaniu (pw.ipn.gov.pl) lub powstaniawielkopolskie.ipn.gov.pl). Jego uroczysta inauguracja odbyła się pod koniec ubiegłego roku w Belwederze w Warszawie. W połowie listopada w gmachu Sejmu, z inicjatywy Wojewody Wielkopolskiego, Archiwum Państwowego w Poznaniu oraz Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Fundacji Zakłady Kórnickie i Wielkopolskiego Towarzystwa Kulturalnego pokazano dwie wystawy; na jednej z nich pt. „Powstanie Wielkopolskie – Rozkaz!” starano się pokazać wielkopolską drogę do Niepodległości, opowiedzianą w interesującej formule poprzez wybrane rozkazy dzienne Dowództwa Głównego

Polskich Sił Zbrojnych w byłym zaborze pruskim oraz wybrane fotografie z albumu Kazimierza Gregera. Rozkazy DG są częścią zachowanego w niewielkim fragmencie zespołu archiwalnego „Dowództwo Okręgu Generalnego w Poznaniu z lat 1919-1920”, w ubiegłym roku wpisane zostały na Polską Listę Krajową Programu UNESCO Pamięć Świata. Druga z prezentowanych w Sejmie wystaw opowiadała za pominiętą historię obrad Polskiego Sejmu Dzielnicowego, zwołanego do Poznania w dniach 3-5 grudnia 1918 roku, stanowiącego swoiste preludium do wybuchu Powstania Wielkopolskiego. Stulecie obrad tego Sejmu, który po raz pierwszy przyznawał kobietom bierno i czynne prawa wyborcze uczczono organizując w centrum Poznania barwny, patriotyczny „Pochód Polski”, w którym maszerowali między innymi potomkowie delegatów na Sejm. Zarówno Pochód jak i wspomniane wystawy swym honorowym patronatem objął Marszałek Sejmu Marek Kuchciński.

W holu Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego otwarto wystawę „Niepodległość” autorstwa Marii Romany Gierczyńskiej. Stworzona specjalnie do tego wnętrza ekspozycja w autorski sposób prezentowała burzliwą historię Polski.

Niecodzienny przebieg miały uroczystości państwowe na placu Wolności zorganizowane przez Wojewodę Wielkopolskiego w dniu Narodowego Święta Niepodległości. Poprzedził je piknik wojskowy „Służmy Niepodległej” zorganizowany z inicja-

tyw Ministra Obrony Narodowej na terenie Centrum Szkolenia Wojsk Lądowych w Poznaniu. W obu wydarzeniach wzięły udział tysiące poznaniaków i gości, a największą atrakcją, oprócz Pikniku Powstańczego na placu Wolności, był specjalnie przygotowany na tę okazję przez TVP3 Poznań oraz spółkę Enea multimedialny pokaz (mapping) wyświetlany na gmachu budynku Arkadii, sugestywnie i w sposób bardzo plastyczny opowiadający historię zwycięskiego Powstania.

Najciekawsze artykuły z dwóch najbardziej poczytnych sto lat temu gazet codziennych – „Kurjera Poznańskiego” i „Dziennika Poznańskiego” znalazły się w specjalnym wydaniu „Kurjera Powstańczego”, dołączonego do „Głosu Wielkopolskiego” z okazji Święta Niepodległości. Gazeta w nakładzie blisko 80 tys. egzemplarzy trafiła nie tylko do czytelników z Wielkopolski, ale także do mieszkańców lubuskiego, kujawsko-pomorskiego i zachodniopomorskiego. Wewnątrz numeru znalazł się także artykuł, autorstwa wybitnego historyka prof. Janusza Karwata, przybliżający czytelnikom z ośmiennych województwa historię naszego zwycięskiego Powstania. „Kurjer Powstańczy” został wydany z inicjatywy Wojewody Wielkopolskiego, we współpracy ze spółką Enea.

Na uwagę i słowa uznania zasługują także emitowany ze Starego Rynku w Poznaniu na antenie ogólnopolskiej koncert pt. „Wielkopolanie śpiewają Niepodległej. W chwilach próby zwycięstwo”. Jego głów-

nym organizatorem była TVP3 Poznań oraz Wielkopolskie Muzeum Niepodległości. W stulecie zdobycia Stacji Lotniczej Ławica zorganizowany został Piknik Lotniczy. Połączono go z ceremonią wręczenia przez Ministra Obrony Narodowej Mariusza Błaszczaka sztandaru Mobilnej Jednostce Dowodzenia Operacjami Powietrznymi. W setną rocznicę przysięgi Armii Wielkopolskiej, jaka odbyła się 26 stycznia 1919 roku, przysięgę złożyli żołnierze 12 Wielkopolskiej Brygady Obrony Terytorialnej. Uroczystości towarzyszyła rekonstrukcja historyczna. Wyjątkową wystawę o historii lotnictwa zaprezentowało Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe, które przygotowało multimedialne warsztaty i zajęcia dla najmłodszych.

Orandze i znaczeniu tego, co wydarzyło się w Wielkopolsce sto lat temu najlepiej świadczy fakt, że 27 grudnia, w stulecie wybuchu Powstania, do Poznania przyjechali Prezydent RP Andrzej Duda i Premier Mateusz Morawiecki. Prezydent przed pomnikiem Powstańców Wielkopolskich wygłosił entuzjastycznie nagradzane brawami przemówienie.

– Nie byłoby II Rzeczypospolitej w jej ostatecznym kształcie, gdyby nie determinacja, odwaga, bohaterstwo, ale i praca Wielkopolan – zapewniał Prezydent Andrzej Duda, który pośmiertnie nadał najwyższe odznaczenia państwowe – Order Orła Białego – dowódcom Powstania Wielkopolskiego, generałom Stanisławowi Taczakowi i Józefowi Dowborowi-Muśnickiemu.

Premier przed południem wziął udział m.in. w uroczystości odsłonięcia ufundowanej przez IPN Tablicy Wdzięczności poświęconej „Ojcom Niepodległej Ojczyzny, bohaterom Powstania Wielkopolskiego”, autorstwa Romana Kosmali oraz w prezentacji, wydanego przez Poczta Polską znaczka poświęconego Powstaniu Wielkopolskiemu. Tablica zawisła na frontowej ścianie Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego.

27 grudnia, punktualnie o godzinie 16.40, z inicjatywy Metropolity Poznańskiego abp. Stanisław Gądeckiego oraz Wojewody, w Wielkopolsce zawyły syreny alarmowe, a we wszystkich kościołach Archidiecezji Poznańskiej i sąsiednich diecezji, na terenie których toczono powstańcze boje, rozdzwoniły się dzwony. W ten symboliczny sposób oddano hołd powstańcom.

Ostatnim akcentem, kończącym oficjalne uroczystości był koncert „Muzyka Polska dla Zwycięstwa”, jaki w Auli UAM dał wybitny polski pianista jazzowy Andrzej Jagodziński z towarzyszeniem orkiestry pod dyrekcją Marcina Sompolińskiego. Tym koncertem upamiętniono podpisanie 16 lutego 1919 roku rozejmu w Trewirze. Potwierdzał on zwycięstwo powstańców. W myśl jego ustaleń front wielkopolski został uznany za front walki państw sprzymierzonych. Ostateczne zwycięstwo przypieczętował podpisany 28 czerwca 1919 r. traktat wersalski, w wyniku którego do Polski powróciła prawie cała Wielkopolska.

Przemysław Terlecki

Murale

Bardzo wymowne i ciekawe artystyczne murale, pokazujące Ojców Niepodległości, powstały w centrum Poznania, Piły i Leszna.

– Mural, to najlepsza, nowoczesna forma prezentacji wartości patriotycznych – mówi Wojewoda Wielkopolski Zbigniew Hoffmann podczas odsłonięcia muralu upamiętniającego bohaterów roku 1918 przy ulicy Dąbrowskiego w Poznaniu. Ogromny ścienny obraz autorstwa prof. Arkadiusza Marcinkowskiego powstały dzięki Enea S.A. jako hołd złożony Powstańcom Wielkopolskim.

Państwowe obchody Narodowego Święta Niepodległości, plac Wolności w Poznaniu

NIEPODLEGŁA 100 LAT

Obchody Święta Niepodległości i Powstania Wielkopolskiego w Poznaniu

„Pochód Polski” ulicami Poznania z okazji 100-lecia obrad Polskiego Sejmu Dzielnicowego

Uroczystości z okazji 100. rocznicy zdobycia Stacji Lotniczej Ławica połączone z ceremonią wręczenia sztandaru Mobilnej Jednostce Dowodzenia Operacjami Powietrznymi

Uroczysta przysięga żołnierzy 12 Wielkopolskiej Brygady Obrony Terytorialnej połączona z rekonstrukcją historycznej przysięgi Armii Wielkopolskiej na ówczesnym placu Wilhelmskim (obecnie plac Wolności)